

"بررسی کیفی نقش تعهد مذهبی بر میزان رضایت زناشویی زوجین"

عاطفه نائینی^۱، عبدالله شفیعی آبادی^۲

۱- کارشناس ارشد، دانشکده پردیس خودگردان، دانشگاه علامه طباطبایی، ایران

Atina5661@yahoo.com

۲- استاد تمام، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، ایران

aShafiabady @ yahoo.com

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی کیفی نقش تعهد مذهبی بر میزان رضایت زناشویی زوجین منطقه ۱۲ شهر تهران انجام شد. روش اصلی اجرای تحقیق، پژوهش کیفی و الگوی پدیدارشناسی مبتنی بر هدف است. ابزارهای پژوهش، یکی مشاهده زوجینی بود که با شرایط مشخص شده در تحقیق همخوانی و افرادی مذهبی باشند و ابزار دیگر، مصاحبه نیمه ساختار یافته بود که با ۱۰ زوج مصاحبه انجام شد. با توجه به الگوی پدیدارشناسی، تلاش محقق در زمان مصاحبه صرفاً استخراج پاسخ های شرکت کنندگان از عمق موضوع بوده است. یافته ها نقش مثبت مذهب را در افزایش رضایت زناشویی نشان دادند و عدم رضایت برخی از زوجین به علت عمل نکردن و عدم تعهد به آموزه های مذهبی بود. بنابراین نقش تعهد مذهبی و عمل به این آموزه های مذهبی نقش عمده ای را در افزایش رضایت زناشویی زوجین ایفا می کند.

واژگان کلیدی: مذهب، تعهد مذهبی، رضایت زناشویی

Qualitative evaluation of the role of religious commitment on marital satisfaction

Atefeh Naeini

Atina 5661@yhoo.com.

Abstract

This qualitative study aimed to investigate the role of religious commitment, much of global marital satisfaction was District 12 of Tehran. The main method of implementation research, qualitative research is a purposeful pattern phenomenology. Participants, one view was that couples specified conditions, computer research, compatibility and religious people. Other tools, semi-structured interviews with 10 couples were interviewed According to the phenomenological, researchers attempting to extract responses during the interview merely been the subject bottom. Results showed the positive role of religion is to help increase marital satisfaction. Some couples do not act dissatisfaction due to lack of commitment to religious teachings. So the role of religious commitment and practice to the religious teachings of the major role it plays in increasing marital satisfaction.

Key words: Religion, religious commitment, sexual satisfaction

هر کشوری که در آن بنیان خانواده مستحکم باشد، بسیاری از مشکلات آن کشور، به خصوص مشکلات اخلاقی و معنوی آن به برکت خانواده سالم و مستحکم برطرف می شود (حسینی خامنه ای، ۱۳۹۴). با توجه به این که جامعه ما از پیشینه علمی و فرهنگی غنی و کارآمدی برای رویارویی با مسائل خانواده برخوردار است و مهم ترین متون دینی، یعنی قرآن و کلمات پیامبر (ص) و معصومین (ع) سرشار از توصیه های متناسب با عصر حاضر در باب اساسی ترین مسائل خانواده تا جزئی ترین موارد آن است، در این مسیر پیامبران الهی، پیامبر اسلام و جانشینانش بهترین راهنما بوده اند، آنان خود برای حریم خصوصی همسرانشان احترام قائل بوده اند و شخصیت و اعتبار معنوی آنان را ارج نهاده و حتی در امور معنوی از آنان کمک می گرفتند (اصول کافی، ج ۶) و کمک به همسر را نشانه صداقت می دانستند (بحار الانوار، ج ۱۰۱). پیامبر اسلام فرموده اند که هیچ بنایی نزد خداوند محبوب تر از ازدواج نیست (وسائل الشیعه، ج ۱۴). اما در این میان تعهد و عمل به این دستورات نقش بسیار مهمی را ایفا می کند. علامه طباطبایی می فرماید: اعتقادی که همراه عمل نباشد، در حقیقت اعتقاد و ایمان نیست و تنها علم و آگاهی به حقانیت دین است. عمل تنها نیز ایمان و دینداری به شمار نمی آید، چرا که اعمال ظاهری با نفاق و دورویی قابل جمع است (سالاری فر، ۱۳۸۷).

مهمترین رکن در نظام خانواده زن و شوهر است که هر کدام از حقوق ویژه ای در ارتباط با یکدیگر برخوردار هستند، رعایت این حقوق، رشته های پر بار نظام خانواده را مستحکم می سازد (امرای، ۱۳۹۴). خداوند در قرآن کریم می فرماید: "آنها لباس شما هستند و شما لباس آنها (هر دو زینت هم و سبب حفظ یکدیگرند). به قول علامه طباطبایی در این آیه استعاره ای لطیف به کار برده شده است. زن برای مرد و مرد برای زن به عنوان پوشش می باشند که همدیگر را از آلودگی و فجور محافظت می کنند" (علامه طباطبایی، ۱۴۱۷ ق).

امروزه بیش از هر زمان دیگر میل به کنکاش و چالش گرفتن مذهب در بسیاری از معضلات اخلاقی اجتماعی انسان بوجود آمده است و هیچ کس نیست که بتواند نقش مذهب را انکار نماید. چرا که زندگی زمانی شیرین و آرامبخش است که فرد از خداوند و یادش غافل نشود و نعمت هایش را فراموش نکند و همواره در طلب رضای الهی باشد (مجلسی، ۱۴۰۴ ق). مذهب یکی از موثرترین عوامل در تاریخ بشری است. احکام و دستورات مذهبی، نقش تعیین کننده ای در تربیت و سازندگی انسان ایفا می کند. به طور کلی دین درصدد تربیت و تعالی انسان در تمام شئون حیات مادی و معنوی است (سفیری و غفوری، ۱۳۸۸).
تعهد مذهبی را می توان به دویخش تقسیم کرد: تعهد مذهبی درون فردی (درونی) شامل اعتقادات و باورهای شخصی و تعهد مذهبی برون فردی (بیرونی) که شامل فعالیت ها و اعمال مذهبی هر فرد می باشد (ورتینگتون^۱ و همکاران، ۲۰۰۳).

تعهد مذهبی نشان می دهد که یک فرد تا چه حد درگیر امور مذهبی است، فردی که تعهد مذهبی دارد به ارزش ها، باورها و تکالیف مذهبی خود پایبند و وفادار است و از آنها در زندگی روزمره اش بهره می گیرد. به عبارت دیگر تعهد مذهبی نشان دهنده میزان زمانی است که فرد به فعالیت های مذهبی انفرادی می پردازد، صرف پیوند جویی مذهبی و شرکت در فعالیت نهادهای مذهبی می کند و میزان اهمیت باورهای مذهبی برای فرد است (موسوی و همکاران، ۱۳۹۳). برای زن و شوهری که خواستار روابطی خوب و پر عاطفه بین خود هستند، باید روابط خود را با خداوند اصلاح کنند که اگر چنین کنند خداوند نیز آنها را اصلاح می کند. هر چقدر که زن و شوهر خود را با طاعت خداوند بیشتر زینت ببخشند، خشم خداوند را از خود دور کرده و موجبات سعادت و رضایت خود را در دنیا و آخرت فراهم می آورند (کلینی، ۱۳۶۵). خوشبختی زناشویی زمانی تحقق می یابد که زن و شوهر ارتباط خوبی با مبدا داشته و برای معاد خود نیز کار نیک انجام دهند و متعهد به احکام و دستورات الهی باشند، نه اینکه مسائل زندگی آنقدر آنها را سرگرم کند که از یاد خداوند غافل شوند. وظیفه زن و شوهر است که همدیگر را از معصیت خداوند بر حذر دارند که در این زمینه مرد مسئولیت بیشتری دارد (مکارم شیرازی، ۱۳۷۴).

امام علی (ع) می فرماید: خداوند متعال در حدیث معراج به پیامبر اکرم (ص) فرمود: آیا میدانی کدام زندگی گوارتر است؟ حضرت فرمود: بار خدایا! نه. فرمود: زندگی گوارا آن زندگی است که صاحب آن، از یاد من خسته نشود، نعمت من را فراموش نکند، به حق من ناآگاه نباشد و در طلب خشنودی من باشد (مجلسی، ۱۴۰۴ ق).

رضایت زناشویی حالتی از رضایت و خشنودی است که از جنبه درون فردی به معنی تجارت ذهنی خوشایند و از جنبه میان فردی به معنی هماهنگی میان انتظارات یک طرف با رفتارهای طرف مقابل است که در زمینه های گوناگونی چون سبک زندگی، ارتباط، رابطه جنسی، درآمد، تصمیم گیری و وقت آزاد با دوستان وجود دارد (نظری، ۱۳۸۵). پژوهش ها نشان می دهند که ارزش های مذهبی پیش بینی کننده ی موفقیت زناشویی و تداوم ازدواج اند و به زندگی افراد اصول و هدف می دهند (لمبرت و دولاهیت^۱، ۲۰۰۷). اغلب زوج هایی که ارزش های مذهبی مشترک دارند، به تعارضاتشان روشن تر نگاه کرده، می توانند به طور متقابل مشکلاتی را که در رابطه ی زناشویی شان به وجود می آید، برطرف سازند. همچنین، ارزش های مذهبی می توانند باعث شوند زوج ها مذهب را به منزله ی نقشه ی مسیرهای زناشویی بدانند، مذهب نیز آنان را در روابط جنسی، نقش های جنسیتی و فداکاری در ازدواج راهنمایی می کند (ماهونی^۲، ۲۰۰۵). جانانان، جیمز، والاک دیوید^۳ (۲۰۱۷) مطالعات زیادی روی ارتباط بین مذهب و رضایت زناشویی انجام داده اند. نتایج اشاره دارد که حالت های مختلف مذهب رضایت زناشویی و تعهد زناشویی در میان زوجین را پیش بینی می کند.

۱-Lambert, & Dollahit

۲- Mahoney

۳- Jonathan, James, Wallace

رستمی و چراغعلی گل (۲۰۱۴) در پژوهش خود مبنی بر پیش بینی رضایت زناشویی و هوش معنوی به این نتیجه رسیدند که دین و عمل به باورهای معنوی سبب افزایش رضایت زناشویی می شود. در جامعه ما که اکثریت مردم مذهبی هستند و خود را مسلمان می نامند، علی القاعده می بایست به یمن وجود این خصیصه در خود، زندگی زناشویی محکم تری را تجربه کنند، اما با نگاهی به برخی از زندگی و ها و روابط زناشویی مشاهده می شود که علی رغم وجود مذهب این خصیصه کارکرد مناسب خود را ندارد و زندگی های زناشویی از آن پایبندی خاص برخوردار نیست، روابط عاطفی میان زوجین و صمیمیت و احترام موحتی نقش زن و مرد در زندگی زناشویی دچار تزلزل شده است. متأسفانه خیانت زناشویی در میان زوجین و طلاق عاطفی میان آنها رو به افزایش است. اینجاست که این سوال به ذهن می رسد که چرا با وجود پشتوانه ای محکم مانند مذهب، رضایت زناشویی در میان زوجین کم رنگ شده است؟ آیا صرفاً با انتساب خود به مذهبی بودن، می توانیم مسائل زندگی زناشویی خود را حل و به آنها رسیدگی کنیم؟ در این پژوهش بر آن شدیم که به صورت کیفی، جوپای " نقش تعهد مذهبی و عمل به دستورات دینی و مذهبی را در رضایت زناشویی به چه میزان است؟ را در میان زوجینی که دارای ظاهری مذهبی هستند و اعمال مشهود مذهبی دارند " در مولفه های تعهد، هم کفو بودن، عفت و پاکدامنی، اعتدال، استقامت و صبر، ارتباط کلامی در منطقه ۱۲ شهر تهران مورد بررسی قرار دهیم.

روش پژوهش

پژوهش انجام شده با رویکرد پدیدارشناسی مبتنی بر هدف است، به این معنا که تلاش محقق در زمان مصاحبه صرفاً استخراج پاسخ های شرکت کنندگان از عمق موضوع بوده است. داده های جمع آوری شده از شرکت کنندگان استخراج شده و بعد از کدگذاری باز و محوری به بررسی میزان فراوانی داده ها پرداخته شده است و تا زمانی که داده های جمع آوری شده به اشباع برسد مصاحبه پژوهشی ادامه پیدا می کند. در این تحقیق جهت جمع آوری داده ها، ابتدا با استفاده از مشاهده که یکی از روش های پژوهش کیفی می باشد، زوجینی را که نشانه های تعهد مذهبی از قبیل، شرکت در مراسم مذهبی و داشتن اهتمام دینی و مناسک مشهود دینی از قبیل نماز و روزه و غیره و معاشرت های دینی داشتند، انتخاب شدند.

ابزار دیگر، پرسشنامه رضایت زناشویی محقق ساخته است که با استفاده از تکنیک مصاحبه نیمه ساختار و تعاملی اجرا می شود. این نوع مصاحبه به دلیل انعطاف پذیری و عمیق بودن آن برای پژوهش کیفی از این نوع مناسب است.

برای جمع آوری اطلاعات از مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده شد، به این صورت که با مطالعه پرسشنامه های مربوط به تعهد مذهبی و رضایت زناشویی حدود ۱۰ سوال باز پاسخ طرح گردید، بعد از طراحی پرسش های مصاحبه، سوالات توسط استاد

عبدالله شفیع آبادی و استاد ابراهیم نعیمی از اساتید دانشکده روان شناسی و مشاوره دانشگاه علامه طباطبایی مورد باز بینی قرار گرفتند و اصلاح شدند. بعد از طراحی نهایی سوالات نمونه هایی را که با استفاده از روش گلوله برفی از میان زوجین منطقه ۱۲ انتخاب شده بودند که از لحاظ تعهد مذهبی شاخص هایی را که مدنظر محقق بود را دارا بودند، در مصاحبه شرکت کردند. مصاحبه به صورت فردی با هر یک از زوجین برگزار شد. از شرکت کنندگان خواسته شد صرفاً دیدگاه خود را بیان کنند نه آن چیزی که باید باشد و یا از یک فرد متعدد مذهبی انتظار می رود که باید اینگونه بگوید. زمان مصاحبه نامحدود (بین ۲۰ تا ۴۰ دقیقه) و بستگی به وضعیت پاسخ دهندگان داشت.

یافته های پژوهش:

تعدد این بخش ابتدا مشخصات جمعیت شناختی افراد نمونه و سپس تحلیل مصاحبه های انجام شده شرح داده خواهند شد.
الف: ویژگی های جمعیت شناختی: در جدول زیر ویژگی هایی از قبیل سن، تحصیلات، شغل، مدت ازدواج و تعداد فرزندان افراد نمونه آورده شده است.

جدول ۱: اطلاعات جمعیت شناختی زوجین دارای تعهد مذهبی

اطلاعات در مورد آقا			اطلاعات در مورد خانم				
شغل	تحصیلات	سن	تعداد فرزندان	مدت ازدواج	شغل	تحصیلات	سن
کارمند	دیپلم	۴۲	۲ فرزند	۱۵ سال	خانه دار	فوق دیپلم	۳۴
کارمند	دیپلم	۳۸	۲ فرزند	۱۷ سال	خانه دار	دیپلم	۳۵
کارمند	لیسانس	۳۴	۲ فرزند	۱۰ سال	کارمند	لیسانس	۲۹
شغل آزاد	لیسانس	۳۲	۲ فرزند	۱۰ سال	معلم	لیسانس	۲۷
کارمند	لیسانس	۲۸	۱ فرزند	۵ سال	خانه دار	لیسانس	۲۳
کارمند	فوق لیسانس	۳۹	۲ فرزند	۱۸ سال	معلم	فوق لیسانس	۳۴
راننده	دیپلم	۴۸	۱ فرزند	۱۷ سال	آرایشگر	فوق لیسانس	۳۴
کارمند	دکترای مدیریت	۳۴	۲ فرزند	۱۰ سال	خانه دار	فوق دیپلم	۳۰
کارمند	فوق لیسانس	۳۰	۱ فرزند	۵ سال	خانه دار	فوق دیپلم	۲۶
کارمند	لیسانس	۳۲	۱ فرزند	۵ سال	خانه دار	دیپلم	۲۸

جدول ۱، ویژگی های جمعیت شناختی زوجین دارای تعهد مذهبی که با شاخص های مدنظری که برای افراد مذهبی در نظر گرفته بودیم همسان بودند و به عنوان نمونه انتخاب شده اند را نشان می دهد. همانطور که مشاهده می شود ۱۰ نفر از افراد نمونه زن و ۱۰ نفر مرد می باشند. میانگین سنی زنان در افراد نمونه ۲۸ سال و میانگین سنی مردان در افراد نمونه ۳۵.۳۵ سال می باشد. میانگین مدت ازدواج در زوجین ۱۰ سال است. در ارتباط با تحصیلات زوجین ۱ نفر ۵٪ دکتری، ۴ نفر ۲۰٪ کارشناسی ارشد، ۷ نفر ۳۵٪ کارشناسی، ۳ نفر ۱۵٪ فوق دیپلم، ۵ نفر ۲۵٪ دیپلم می باشند. در مورد تعداد فرزندان، ۴ مورد از زوجین دارای ۱ فرزند و ۶ مورد از زوجین دارای ۲ فرزند هستند. در ارتباط با شغل زنان ۶ نفر ۶۰٪ خانه دار و ۴ نفر ۴۰٪ شاغل می باشند. در ارتباط با شغل مردان ۲ نفر ۲۰٪ دارای شغل آزاد، ۸ نفر ۸۰٪ کارمند می باشند.

ب: تحلیل محتوای مصاحبه ها: آنچه در پی می آید مشاهدات و برداشت های محقق در زمان مصاحبه با شرکت کنندگان در پژوهش است که به درک و وضوح بیشتری از شرایط کنونی شرکت کنندگان کمک می کند. پس از تحلیل مصاحبه ها پاسخ ها به صورت کدهای باز، محوری دسته بندی شدند و در انتها یک جمع بندی از آن ها صورت گرفت.

جدول ۲. ارزیابی میزان عدم رضایت زناشویی زوجین متعهد مذهبی

رصد	کدگذاری محوری	کد گذاری باز	جملات و عبارات مهم
۶۵٪	تعهد مذهبی عامل مهم در افزایش رضایت زناشویی	عمل به مذهب و تعهد اخلاقی	-تعهد مذهبی باعث پایبندی بیشتر زندگی می شود و هر دو طرف بیشتر راضی هستن اما فاکتور تعهد مذهبی به تنهایی کافی نیست و باید تعهد اخلاقی هم داشته باشند. خیلی از افراد هستند که تعهد مذهبی ندارن ولی به علت تعهد اخلاقی دچار مشکل نشده اند.
٪۷۰	احساس مثبت زوجین از زندگی با یک فرد مذهبی	هم کفو بودن و همسانی ارزش ها	- یکی از ملاک های ازدواج مذهبی بودن همسر بوده و همفکری از لحاظ عقیدتی بین زوجین بسیار نقش مهمی را در رضایت بیشتر از زندگی ایفا می کند. -تشابه ارزش ها و اعتقادات برای من اهمیت فراوانی در انتخاب همسر آینده داشت به طوری که من همزمان دو خواستگار داشتم که یکی پولدار ولی مخالف با ارزش ها و اعتقادات بنده بود و دیگری موافق با اعتقادات و ارزش های من ولی با وضع مالی پایین. من فرددی را که هم کفو خودم بود انتخاب کردم و آرامش الان زندگی خودم را مدیون انتخاب صحیح اولیه ام هستم.
۶۰٪	نقش مثبت مذهب بر افزایش امنیت خاطر زوجین	عفت و پاکدامنی و عدم سوء ظن	ایمانی که همسرم دارد باعث آرامش خاطر من شده است رعایت ارتباط در برخورد با نامحرم و عدم نگاه به نامحرم سبب شده که هم من آرامش خاطر داشته باشم و اعتماد در بین طرفین زیاد باشد.

۶۵٪	نقش مثبت آموزه های مذهبی در رعایت اعتدال در زندگی زناشویی	رعایت اعتدال در رفتار	- تربیت خانواده نقش به سزایی در اعتدال دارد و انسانهای مذهبی چون به عواقب اعمال خود بیشتر توجه می کنند در رفتار خود معتدل تر هستند. همسر من نیز در اکثر موارد اعتدال را رعایت می کنند. - در مذهب ما سفارش شده که نه افراط و نه تفریط در همه ی امور داشته باشیم و این همیشه سر لوحه کار های همسرم بوده است.
۶۰٪	استقامت و صبر و همدردی در سختیهای زندگی سبب افزایش رضایت زناشویی	همدردی و درک همسر با صبر و توکل	- درک ایشون در مواقع بحرانی بسیار بالاست و همیشه در مواقع سختی با من همدردی می کنند - همسر من در مواقعی که دچار مشکل شدم با من همدردی می کنه و شرایط بنده را درک می کند.
۸۰٪	ارتباط کلامی زوجین درباره احساسات سبب حل خیلی از مشکلات زندگی زناشویی	صحبت و هم نشینی با همسر	- احساسات مثبت خود را با همسرم درمیان می گذارم ولی متاسفانه در گفتن احساسات منفی خوب عمل نمی کنم. برای همین جمع میشه و یک دفعه عصبانیتی می شم. - براحتی هم حس مثبت و هم منفی خود را با همسرم در میان می گذارم.
۶۷٪			جمع کل میزان رضایت زناشویی زوجین متعدد مذهبی در مصاحبه نیمه ساختار یافته پژوهش حاضر

جدول ۳: ارزیابی میزان عدم رضایت زناشویی زوجین متعهد مذهبی

درصد	کد گذاری محوری	کدگذاری باز	جملات و عبارات مهم
۳۵٪	تاثیر مثبت مذهب در کنار تربیت خانوادگی عامل مهم در رضایت زناشویی	مذهب و نوع تربیت	-مذهب ما شیعیان از همه لحاظ کامل است اما متأسفانه خیلی از مذهبی ها هر بر داشتی که به نفع خودشان باشد به نام مذهب انجام می دهند. پس با این تفکرو سوئی استفاده از مذهب نمی توان به رضایت زناشویی رسید. برای همین مذهب به تنهایی موثر نیست و تربیت خانوادگی نیز موثر می باشد.
۳۰٪	رضایت نداشتن از ازدواج با فرد مذهبی	تفاوت ارزش ها	-من با اینکه خودم خیلی اولش مذهبی نبودم خیلی با ترس و به امید زندگی خیلی بهتری با یک فرد مذهبی ازدواج کردم ولی در مذهبی بودنش فقط چیزهایی که برای راحتی خودش باشد را رعایت می کند و برای بقیه اموری که انجام نمی دهد توجهاتی برای خود دارد. الان نه اینکه با مذهب مشکلی داشته باشم خودم ایمانم با سختی هایی که کشیدم بیشتر شده ولی احساس خوبی از تصمیمم ندارم. -نه اینکه نمی خواستم با فرد مذهبی زندگی کنم، بلکه از این که فریب ظاهر مذهبی ایشان را خوردن ناراحتم و حس خوبی ندارم.
۴۰٪	عدم اعتماد و وسواس فکری زوجین نسبت به یکدیگر سبب سرد شدن رابطه زناشویی	نسبت به هم سوئی ظن و بی تفاوتی عدم اعتماد به همسر و	-شاید ایمان داشتن همسر برای من امنیت خاطر آورده باشد ولی از اون طرف اکثر افراد مذهبی صیغه کردن را برای خودشون نه تنها خیانت نمی دانند بلکه انرا ثواب نیز می دانند و می گویند که اگر شما مخالفت کنید به حکم خدا کافر هستید. -تقریباً می تونه اعتماد را جلب کنه اما توی این دورو زمنه که آدم اتفاقات بدی را می شنوه شاید باعث شکاکیت من به همسر بشه. که ایشان را خیلی آزرده خاطر می کنه.
۳۵٪	رعایت نکردن اعتدال در رفتار همسر سبب منازعات زناشویی	افراط یا تفریط در امور	-ایشون درباره با من و بچه ها اصلاً اعتدال را رعایت نمی کنند و سیستمشون تو خونه بر اساس زور و تهدید هست. ولی از آن طرف نسبت به پدر و مادر خود خیلی فداکار هست و همه چیز را برای آنها می خواهد و به آنها خیلی رسیدگی می کند -ایشون در رفتارشون اعتدال ندارن یک موقع خیلی مهربان هستم و یک موقع به حدی بد اخلاق میشن که نمیشه طرفشون رفت. در کارهاشون افراط و تفریط خیلی هست.
۴۰٪			

			<p>-همسر من مثل یک ماشین بی احساسه، در مواقع بحرانی خیلی راحت کنار می ایسته و من یا خانواده ام همه ی امور را باید انجام دهیم، مریضی باشه، قرض باشه، فقط کارای یدی اونم باید بهش چند بار بگیم تا انجام بده. اصلا درک و همدردی ایشون صفره.</p>
۲۰٪	بیان نکردن احساسات سبب آزرده خاطر شدن همسر	عدم ارتباط کلامی و بیان احساسات	<p>-خیلی دوست دارم که همه ی احساساتمو برای شوهرم بیان کنم ولی هرچی که بگم چه مثبت و چه منفی بالاخره به چیزی توش برای دعوا کردن پیدا می کنه و یا اصلا گوش نمی ده. احساسات منفی که اصلا تا بخوام بگم میگه تو از اولش افسرده بودی و کمبود داشتی. -من خیلی آدم درون گرایی هستم و کلا خیلی صحبت نمی کنم . -اوایل ازدواجمون با اینکه اصلا علاقه ای به ایشون نداشتم ولی تمام تلاشمو می کردم تا زندگیمو گرم نگه دارم، دربارہ همه چیز باهاشون صحبت می کردم احساساتمو چه مثبت و چه منفی براشون می گفتم. ولی ایشون اصلا واکنشی به هیچ یک از احساسات من نداشت بعد از کلی حرف زدن، می گفت شام چی داریم!!!!!!</p>
۳۳٪			جمع کل میزان عدم رضایت زناشویی زوجین مذهبی در مصاحبه نیمه ساختار یافته پژوهش حاضر

با توجه به جدول ترسیم شده مشاهده می کنید که میزان رضایت زناشویی در کل سوالات مطرح شده در مصاحبه ۶۷٪ می باشد و عدم رضایت زناشویی در کل سوالات مطرح شده در مصاحبه ۳۳٪ است.

با وجود اینکه درصد رضایت زناشویی در این پژوهش تقریباً دو برابر عدم رضایت زناشویی می باشد، ولیکن این عدم رضایت در بین زوجینی که خود را مذهبی معرفی کرده اند عوامل متعددی دارد که مهمترین عوامل آن، عدم تعهد و عمل به آموزه های مذهبی و رعایت نکردن اخلاقیات و تفاوت فرهنگ های بین خانواده های زوجین مشاهده می شد. در بین شرکت کنندگان فقط یک زوج بودند که تفاوت سنی زیادی با یکدیگر داشتند و بقیه زوجین میزان تفاوت سنی آنها زیاد نبود و یکی از علت هایی که این زوج اختلافات زیادی با هم داشتند می تواند همین اختلاف سنی زیاد باشد. این نتیجه با نتایج صیادپور (۱۳۸۳) و بهاری (۱۳۸۶) همسو است، نتایج پژوهش صیادپور نشان داده است که میان اختلاف سنی با همسر و میزان رضایت رابطه وجود دارد، به نحوی که اختلاف سنی کمتر باعث رضایت بیش تر می شود.

با توجه به یافته های پژوهش که ۶ ملاک از ملاک های رسیدن به رضایت زناشویی در مذهب را در میان افراد دارای تعهد مذهبی مورد مشاهده قرار داد. در بررسی نقش تعهد مذهبی، یافته های استخراج شده از میان شرکت کنندگان حاکی از این موضوع بوده است که در کنار نقش مثبت مذهب برای رسیدن به رضایت زناشویی، تاثیر عمل به مذهب و آموزه های مذهبی نقش بسیار پررنگ تری را در صحبت های شرکت کنندگان می توان مشاهده کرد، و لی در این میان نقش تربیت و ساختار خانواده ی زوجین در رسیدن بیشتر و بهتر به رضایت زناشویی نقش موثری را ایفا می کند.

نقش یکسانی ارزش ها و هم کفو بودن از ویژگیهایی بود که مورد نظر اکثر شرکت کنندگان بود و اینکه برخی از زوجین عدم رضایت زناشویی خود را متفاوت بودن ارزش های طرفین مطرح کردند. یکی از عواملی که کیفیت زندگی زناشویی را تحت تاثیر قرار می دهد سیستم ارزشی و اعتقادی همسران است. تشابه یا تفاوت باورها و ارزش های زوج، پویایی زندگی زناشویی را تحت تاثیر قرار می دهد. این عناصر فرهنگی می تواند ناشی از طبقه، نژاد یا فرایندهای اجتماعی شدن باشد. در میان این عناصر نقش مذهب بسیار مهم است. زیرا مذهب یک سیستم اطلاعاتی است که برای زندگی هدفمند اطلاعات و دانش فراهم می کند. دین به عنوان نظام اعتقادی سازمان یافته همراه با مجموعه ای از آیین ها و اعمال تعریف شده است که تعیین کننده شیوه پاسخ دهی افراد به تجارب زندگی است (ژولینگ^۱ و همکاران، ۲۰۰۶).

ملاک عفت و پاکدامنی بررسی شده در بین زوجین دلایل مردان شرکت کننده از این رضایت خاطر حفظ حجاب همسر، عدم اختلاط در روابط بیرون همسران خود با نامحرم، رعایت حدود شرعی با نامحرم بیان کردند. این عوامل از آموزه های قرآنی به دست می آید که اعتدال و میانه روی امت زمانی تحقق می یابد که همه شاخص ها و مولفه های آن مراعات شود. در اخلاق اسلامی همواره در هر حوزه و در موضوع و مسئله ای، به تبیین اعتدال اشاره شده است تا از دو سویه افراط و تفریط برحذر باشیم.

همچنین باورهای دینی باعث افزایش تحمل انسان در مقابل مشکلات و سختی های زندگی می شود. انسان معتقد میدانند که یکی از سنت های خداوند امتحان است که همه ی انسان ها با آن روبرو می شوند. در قرآن آمده است که این سختی ها و مشکلات برای این است که خداوند آن چه در سینه های پنهان دارید، بیازماید و آن چه را در دل های شما است خالص گرداند (حیدری، ۱۳۸۵). در آیات و روایات محبت و ارتباط کلامی زن و شوهر را سبب تحکیم خانواده معرفی کرده اند، پیامبر (ص) می فرماید: "نشستن زن و شوهر در کنار یکدیگر سبب می شود که آن مکان محل رفت و آمد و فرشته ها شود." متأسفانه امروز به این مسأله در خانواده های ما توجهی نمی شود و برخی از خانواده ها به یکدیگر توجه و محبت ندارند.

آمار صحبت روزانه همسران در کشور بسیار پایین است و این امر جای نگرانی دارد. که البته خوشبختانه در بین زوجین این ارتباط کلامی بیشترین درصد را داشت.

در بین زوجینی که رضایت زناشویی را داشتند، تعهد به مذهب و یکسانی ارزش ها و رعایت اخلاقیات و تشابه فرهنگی از جمله عوامل مهم در رسیدن به رضایت زناشویی مشاهده شد. که نتایج پژوهش حاضر با نتایج برخی از پژوهش های داخلی حاکی از آن هستند که میزان عشق و علاقه زوجین به یکدیگر، میزان احترام زوجین به یکدیگر، سرمایه اجتماعی خانواده، تفاهم در اعتقادات و باورهای مذهبی و میزان ارتباطات کمی در درون و بیرون از خانواده با میزان رضایت از زندگی زناشویی رابطه معناداری وجود دارد (جلالی هنومرور، ۱۳۸۵؛ دانش و حیدریان، ۱۳۸۵؛ خواجه نوری، ۱۳۸۸؛ نیکوی و سیف، ۱۳۸۴) همسو می باشد.

پیشنهادهای پژوهشی

- ۱- انجام تحقیقات بیشتر به روش کیفی، جهت شناسایی بهتر میزان رضایت زناشویی و راهکارهای افزایش آن در بین زوجین
- ۲- تحقیق بر روی نمونه های ی بیشتر، جهت تعمیم یافته ها به جامعه
- ۳- انجام تحقیق در مقایسه میزان رضایت زناشویی در زوجین دارای تعهد مذهبی و زوجینی که تعهد مذهبی پایین تری دارند و شناسایی مولفه های هردو گروه برای رسیدن به رضایت زناشویی
- ۴- پژوهش درباره میزان امید به زندگی و معنا در بین زوجین دارای تعهد مذهبی

منابع فارسی

قرآن کریم

امرای، امیر (۱۳۹۴). نقش زندگی مذهبی در رضایتمندی زناشویی زوجین، موسسه آموزشی پژوهشی امام جلالی هنومرور، بهار (۱۳۸۵). بررسی و شناخت عوامل موثر بر رضایتمندی زوجین جوان یزدی از زندگی زناشویی (با تاکید بر سرمایه ی اجتماعی)، پایان نامه کارشناسی ارشد مطالعات زنان، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی دانشگاه الزهرا. حسینی خامنه ای، سید علی (۱۳۹۴). طرح کلی اندیشه های اسلامی در قرآن، مشهد مقدس، چاپ ششم. حیدری، مجتبی (۱۳۸۵). دینداری و رضایتمندی خانوادگی، قم: انتشارات موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره). خواجه نوری، بیژن (۱۳۸۸). رابطه ی جهانی شدن فرهنگی و تصمیم گیری در خانواده در مورد مطالعه: زنان متأهل شهرهای تهران، شیراز و استهبان، پژوهش نامه علوم اجتماعی، سال ۹. سفیری، خدیجه و غفوری، معصومه (۱۳۸۸). بررسی هویت دینی و ملی جوانان شهر تهران با تاکید بر تاثیر خانواده، مجله پژوهش جوانان، شماره ۱، ص ۱-۲۷.

سالاری فر، محمد رضا (۱۳۸۷) دانشگاه و حوزه روانشناسی، قم، پژوهشگاه و اسلام نگرش در خانواده
شیخ حر عاملی، محمد بن حسن (ق ۱۴۰۹). *وسائل الشیعه*، قم، مؤسسه آل البیت لإحياء التراث.
دانش، عصمت و حیدریان، مریم (۱۳۸۵). رابطه علاقه و احترام متقابل با رضایت زناشویی همسران در شهرستان قم، تازه ها و پژوهش های مشاوره، ۱۸.
صیاد پور، زهره (۱۳۸۳). ازدواج موفق: بررسی رضایت از ازدواج در دانشجویان، فصلنامه روان شناسی تحولی (روان شناسان ایرانی).

طباطبایی، سید محمد حسین (۱۴۱۷ق). *المیزان فی تفسیر القرآن*، قم، جامعه مدرسین قم، چاپ پنجم.
کلینی، محمد بن یعقوب (۱۳۶۵). اصول کافی، تهران: دارالکتب الاسلامیه
مجلسی، محمد باقر (۱۴۰۳). *بحار الانوار*، بیروت، دار احیاء التراث العربی .
مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۷۴). *تفسیر نمونه*، تهران، دارالکتب الاسلامیه .
موسوی، سید علی؛ مهری رحمانی و فاطمه زهرا قنواتی (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین تعهد مذهبی و رضایت زناشویی، *کنگره بین المللی فرهنگ و اندیشه دینی*، قم، مرکز راهبری مهندسی فرهنگی شورای فرهنگ عمومی استان بوشهر.
نظری، علی محمد (۱۳۸۶). تاثیر روان درمانی راه حل محور بر رضایت زناشویی در زوج های هر دو شاغل، فصلنامه دانش و تندرستی، چاپ دوم.
نیکویی، مریم (۱۳۸۳). بررسی رابطه دینداری با رضایتمندی زناشویی در بین زوجهای شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه الزهرا.

منابع انگلیسی

Dollahite, D.C., & Lambert, N.M., (۲۰۰۷), Forsaking all others: How religious involvement promotes marital fidelity in Christian, Jewish, and Muslim couples, Review of Religious Research, vol. (۳)۴۸. P: ۲۹۰-۳۰۷

Jonathan R. Olson, James P. Marshall, H. Wallace Goddard, and David G. Schramm. (۲۰۱۷). Variations in Predictors of Marital Satisfaction Across More Religious and Less Religious Regions of the United States. ۲

Mahoney, A., (۲۰۰۵), Religion and Conflict in Marital and Parent-Child Relationships, Journal of Social Issues, vol (۴)۶۱. p: ۶۸۹-۷۰۶

Rostami, Amir Masood, Cheraghali Gol. (۲۰۱۴). Prediction of Marital Satisfaction based on Spiritual Intelligence.

Zulling, K. J., Ward, R. M., & Horn, T. (۲۰۰۶). The association between perceived spirituality, religiosity and life satisfaction: The mediating role of self-rated health. Social Indicators Research, ۷۹, ۲۵۵-۲۷۴.